

**THE INFLUENCE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON STUDENTS' LEARNING:
ANALYSIS, RISKS, AND FUTURE PERSPECTIVES**

**ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА НАВЧАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ:
АНАЛІЗ, РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Тетяна Плачинда

доктор педагогічних наук, професор

E-mail: praydtan@ukr.net

ORCID: 0000-0002-2514-3644

Researcher ID: AAD-9549-2019

Національного університету «Полтавська
політехніка імені Юрія Кондратюка, Україна

Tetiana Plachynda

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

E-mail: praydtan@ukr.net

ORCID: 0000-0002-2514-3644

Researcher ID: AAD-9549-2019

National University «Yuri Kondratyuk Poltava
Polytechnic», Ukraine

ABSTRACT

The article addresses the issue of using artificial intelligence in the educational process of higher education. The rapid development of IT technologies has sparked discussions about the necessity and appropriateness of implementing artificial intelligence in the academic and research activities of higher education institutions. The negative consequences of students' frequent use of AI during their professional training are emphasized. Researchers identify the following negative effects of continuous AI use in education: data privacy issues, dependence on technology, the dehumanization of the learning experience, an increased risk of plagiarism, the displacement of teachers, and more. Additionally, a decline in students' cognitive abilities, loss of motivation for independent learning, critical thinking, reflective skills, and creativity should also be considered. The article analyzes the responses of students from domestic higher education institutions regarding the use of AI in higher education. The findings demonstrate that students are well aware of AI and widely apply its capabilities in their learning activities. However, the responses also reveal that not all students fully understand the consequences of AI misuse, particularly in terms of academic dishonesty. In this context, the necessity of developing students' skills for the ethical and appropriate use of AI in educational and research activities is emphasized. According to the Law of Ukraine "On Education" and the "Digital Competence Framework for Ukrainian Citizens" proposed by the Ministry of Digital Transformation of Ukraine, students must develop information and communication as well as digital competencies, particularly by adhering to academic integrity principles when using AI in education. It is noted that participants in the educational process should learn to use AI tools effectively and understand how neural networks can enhance traditional learning methods without causing harm. The article suggests ways to develop students' essential skills for AI use.

Key words: artificial intelligence, students, academic integrity, cognitive abilities, educational process, research-based learning, digital competence.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток інформаційних і комп'ютерних технологій, зокрема штучного інтелекту, спонукає до обговорення дискусійних питань щодо доцільності їх використання в освітньому процесі вищої школи. Без сумніву сьогодення вимагає трансформації освітнього середовища у відповідності до сучасних тенденцій. Наразі ми не можемо заперечувати існування штучного інтелекту як невід'ємної складової сучасного цифрового світу. Як зазначають науковці «... штучний інтелект (ШІ) може взяти на себе одну з ключових ролей у створенні освітнього середовища...» (Гуржій., Карташова., Зайчук., 2025: 3, с. 9), проте маємо зважувати на всі позитивні та негативні наслідки активного впровадження ШІ в освітній процес ЗВО.

Ми погоджуємося з твердженням, що «... ШІ стрімко розвивається, пропонуючи нові можливості для багатьох сфер, насамперед, в освіті. По суті формується принципово нова концепція освіти Education 4.0, яка відповідає четвертій промисловій революції» (Белінська, 2024: с. 21). Однак активне використання ШІ здобувачами освіти може бути проблемою для їхнього набуття необхідних компетентностей (як життєвих, так і професійних) та розвитку когнітивних здібностей. У цьому контексті важливо сформувати у студентів культуру використання ШІ в навчальній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема штучного інтелекту в освіті набула широкого розголосу та стала предметом дослідження багатьох вчених. Так, можливості застосування

ШІ в освітньому середовищі вивчають Я. Белінська, О. Венгерова., А. Гуржій, В. Зайчук, Л. Карташова, З. Майзеліс, Т. Сич та ін.

Використання ШІ у підготовці фахівців різних галузей висвітлювали О. Бондаренко (аграрна галузь), Н. Борозенець, О. Каленченко, І. Кохан (юридична освіта), М. Булатевич, Д. Филипюк (медична галузь), В. Власенко, Д. Любушкін, С. Постіл (кібербезпека), Н. Львова (медіаосвіта), С. Тищенко (дизайн середовища), Н. Осман, Н. Шушляпіна (журналістика) та ін.

Варто зазначити, що широке обговорення ШІ в освіті створює підґрунтя для подальших досліджень і підтверджує факт, що зазначена наукова проблема залишається актуальною та потребує подальшого вивчення.

Метою статті є розгляд наукової проблеми використання ШІ в освітньому середовищі, зокрема зловживання його можливостями здобувачами освіти. У статті також висвітлюються й аналізуються результати опитування студентів щодо впровадження ШІ в освітній процес вищої школи.

Методи дослідження. У ході дослідження застосовувалися методи аналізу, синтезу та систематизації наукових джерел й інтернет ресурсів щодо питання застосування штучного інтелекту в освітньому середовищі; педагогічне спостереження й емпіричний досвід педагогічної діяльності у вищій школі; опитування здобувачів освіти за допомогою Google форми.

Виклад основного матеріалу. Розвиток сучасних технологій штучного інтелекту в освітній галузі є вагомим чинником її трансформації та реформування, оскільки впровадження ШІ в навчальну, пошукову та дослідницьку діяльність сприяє модернізації освітнього процесу та дозволить індивідуалізувати навчання здобувачів освіти, автоматизувати окремі процеси, що полегшить роботу викладачів.

Аналізуючи переваги та недоліки впровадження ШІ в освітню галузь Брендан Клагстон (Brendan Clugston) (Clugston, 2024) зазначає, що «Інтеграція ШІ в освіту має потенціал для підвищення академічних стандартів і покращення загальної якості освіти. Штучний інтелект може допомогти забезпечити послідовність і точність оцінювання, надати доступ до високоякісних ресурсів і підтримати викладачів у проведенні ефективних інструкцій. Використовуючи технології штучного інтелекту, навчальні заклади можуть запропонувати більш сувору та комплексну навчальну програму, яка відповідає потребам здобувачів, які постійно розвиваються. ШІ може сприяти створенню середовища для спільного навчання, де студенти та викладачі можуть ділитися знаннями та ресурсами, сприяючи розвитку культури постійного навчання та вдосконалення». До переваг штучного інтелекту в освіті автор зокрема відносить персоналізований та захоплюючий досвід навчання; покращення залучення та мотивації студентів; економічно ефективну та високоякісну освіту тощо.

Разом з тим Брендан Клагстон виокремлює й негативні наслідки використання ШІ в освіті, серед іншого: проблема конфіденційності даних; залежність від технологій; дегуманізації досвіду навчання; підвищення ризику списування; витіснення вчителів з роботи тощо (Clugston, 2024).

Психолог Лара Феррейро (Lara Ferreira), фахівець з емоційної залежності та розвитку особистості, критично ставиться до технології ШІ. Вона попереджає про ризики, які представляють ці інструменти для навчання та самостійності здобувачів освіти та зазначає, що надмірне використання таких технологій може негативно вплинути на розвиток критичного мислення та творчості (Inteligencia artificial, 2025).

У своїх критичних розмірковуваннях щодо масового використання ChatGP, І. Большакова зазначає, що на фоні позитивних аспектах використання застосунку (можливість швидко вирішувати деякі питання; якщо потрібно творити, то можна отримати допомогу (але оригінальність сумнівна); якщо потрібен співрозмовник) негативні наслідки можуть бути суттєві, виокремлюючи деякі з них:

- ✓ будете все генерити через чат-бот – ваш мозок поступово присохне;
- ✓ інформація про ваші запити буде зберігатися, і нею можуть скористатися з не дуже гарною метою тоді, коли потрібно;
- ✓ можете втрапити в халепу, бо є глюки з відповідями;
- ✓ поступово втратите роботу (Большакова, 2023).

Ми погоджуємося з думкою авторки та зазначимо, що варто звернути увагу й на втрату у студентства здатності навчатися самостійно, розвиватися та самовдосконалюватися, адже пролонгована допомога ChatGP розслабляє та не спонукає до розвитку. Також втрачається рефлексивні вміння та навички позаяк студенти повністю покладаються на допомогу ШІ. У цьому контексті актуалізується необхідність формування у здобувачів освіти навичок коректної роботи із застосунками ШІ.

Як зазначає Л. Карташова: «Складно передбачити, які зміни можуть бути в майбутньому, але, очевидно, що для кожного закладу освіти, який бажає завжди бути сучасним, знадобиться більш

ширший інноваційний, неперервно поновлюваний цифровий інструментарій» (Карташова, 2024: с.198). Наразі ми не уявляємо організацію освітнього процесу без застосування цифрових технологій. Всесвітня пандемія та повномасштабне вторгнення в Україну кардинально змінили підходи до навчання та виховання студентської молоді. Нині процес залучення ШІ в освіту став початком нового шляху розвитку освітніх систем. Однак, варто зважати на негативні наслідки зловживання суб'єктами освітнього процесу застосунками ШІ.

У своєму огляді джерел, науковці зазначають, що: «Освітня галузь особливо підходить для технологій штучного інтелекту, оскільки освітній процес, включаючи навчання та викладання, є наукомісткою когнітивною діяльністю, а програми штучного інтелекту, створені для пізнання та вирішення проблем на основі алгоритмів і бази знань, можуть ефективно підтримувати та підвищити здібності педагогів і здобувачів у викладанні та навчанні» (Wang, 2024). Ми погоджуємося з авторами даної тези, та зауважимо, що використання ШІ суб'єктами освітньої діяльності має бути виваженим і свідомим.

Не можна не погодитися з науковцями які акцентують на позитивних можливостях і перспективах нейромереж в освітній галузі. Так, Г. Скрипка виокремлює наступне (Скрипка, 2024): персоналізація й індивідуалізація навчання; здійснення автоматичного оцінювання; застосування мовних та комунікаційних технологій; створення інтерактивних навчальних середовищ; використання віртуальних асистентів. Додамо до вказаного авторкою, що за умови правильного та виваженого використання суб'єктами освітнього процесу застосунків ШІ, можна полегшити навчальну та педагогічну діяльність за рахунок вичерпного роз'яснення ChatGP незрозумілого дидактичного матеріалу, чи завдання; створити необхідні графіки, діаграми, презентації та ін.; систематизувати певні облікові дані тощо. Тобто, до ChatGP варто звертатися за допомогою у виконанні певних технічних завдань, проте не варто повністю покладатися на нього у пошуку та надані навчально - наукової інформації з тієї чи тієї галузі.

Наразі, здебільшого викладачі закладів вищої освіти виказують негативне ставлення до штучного інтелекту, зокрема зазначають на: власній неготовності знайомитися з можливостями ШІ; недостатній обізнаності у можливостях ШІ та відсутності досвіду його використання у професійній діяльності; помилки та похибки у роботі ШІ; негативний вплив пролонгованого використання ШІ на когнітивні здібності суб'єктів освітнього процесу; порушення принципів академічної доброчесності тощо.

Аби з'ясувати погляди здобувачів освіти щодо використання ШІ в навчальній діяльності, нами проведено опитування серед студентів вітчизняних ЗВО, зокрема: Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Мукачевський державний університет, Національний лісотехнічний університет України, Харківський національний університет внутрішніх справ, Херсонський державний аграрно-економічний університет, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія та ін. Опитування проводилося анонімно, без збирання особистих даних, зокрема електронної пошти, тому очікувано, що відповіді здобувачів освіти були щирими. В опитуванні взяли участь 476 студентів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти.

На запитання «Чи знайомі Ви з можливостями ШІ?» переважна більшість студентів – 95,9 % відповіли ствердно, лише 4,1 % зазначили, що не знайомі з можливостями штучного інтелекту.

Здебільшого у своїй діяльності здобувачі освіти використовують ChatGPT (71,2 %); для створення презентацій 5,8 % опитаних послуговуються Gamma; за допомогою до Grammarly звертаються 1,7 % респондентів; всіма переліченими застосунками та іншими користується 21,4 % опитаних студентів. Варто зазначити, що молодь більш прогресивна у використанні цифрових технологій, тому їх освіченість щодо можливостей ШІ не викликає подиву.

Здобувачі освіти, які взяли участь в опитуванні, переважно (91,9 %) звертаюся за допомогою до ШІ задля роз'яснення не зрозумілого матеріалу, 8,1 % відверто зазначили, що здебільшого звертаються до ШІ аби той зробив за них завдання. Нам імпує, що таке зловживання можливостями ШІ є у невеликій кількості здобувачів освіти та, на наше переконання, варто сприяти зменшенню таких дій з боку студентства.

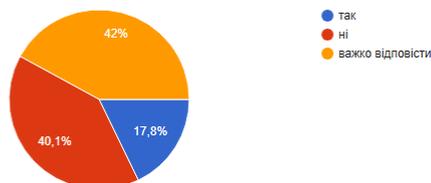
Необхідно звертати увагу студентів на те, що ШІ може надавати видуману ним інформацію, чи виконувати ті чи ті завдання на власний розсуд. 3,4 % респондентів зазначили, що не знають, що ШІ може надавати недостовірну інформацію. На відміну від них, 96,6 % здобувачів освіти обізнані у цьому. У цьому контексті було поставлено запитання чи перевіряють здобувачі освіти надану ШІ інформацію. На що 83 % опитаних відповіли ствердно, а 17 % повністю довіряють ШІ та не

перевіряють надану інформацію.

Цікавими є відповіді студентів на питання щодо порушення принципів академічної доброчесності, використовуючи ШІ (Рис. 1). 40,1 % вважають, що застосування у навчальній діяльності ШІ не порушує принципів академічної доброчесності. На відміну від них, 17,8 % респондентів стверджують, що порушення академічної доброчесності наявне під час застосування ШІ. Проте більшості опитаних (42 %) складно відповісти на це запитання.

На вашу думку, використання ШІ порушує принципи академічної доброчесності?

471 відповідь

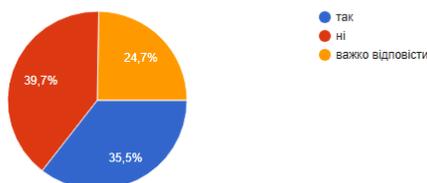

Рис. 1 Відповіді здобувачів освіти на запитання «На вашу думку, використання ШІ порушує принципи академічної доброчесності?»

Щодо запитання «Чи погоджуєтесь Ви з твердженням, що використання ШІ зменшує можливості розвитку когнітивних (розумових) здібностей людини?», думки студентів розділилися наступним чином (Рис. 2): погоджуються – 36,5 %, не погоджуються – 39,7 %, важко відповісти – 24,7 %. Тішить той факт, що третина опитаних студентів все ж усвідомлює небезпеку пролонгованого використання штучного інтелекту під час навчання. Втім, необхідно пояснювати здобувачам освіти негативні наслідки повсякчасного використання штучного інтелекту, задля їх усвідомленого ставлення до саморозвитку та самовдосконалення.

ви погоджуєтесь з твердженням, що використання ШІ зменшує можливості розвитку когнітивних (розумових) здібностей людини?

473 відповіді

Рис. 2 Відповіді здобувачів освіти на запитання «Чи погоджуєтесь Ви з твердженням, що використання ШІ зменшує можливості розвитку когнітивних (розумових) здібностей людини?»

Більшість учасників дослідження (65,5 %) вважають, що ШІ допомагає студентам розвивати необхідні життєві та професійні компетентності. На противагу їм 7 % опитаних переконані, що ШІ заважає розвиватися; на жаль 27,5 % не змогли відповісти на це запитання.

Отже, дослідження демонструє, що здобувачі освіти обізнані та широко застосовують можливості штучного інтелекту в навчальній діяльності. Проте не всі з них розуміють наслідки зловживання таких застосунків. Перш за все варто розуміти, що викладач не повинен забороняти послуговуватися тими чи тими застосунками, місія педагога роз'яснити переваги та недоліки користування такими можливостями та зорієнтувати на коректну роботу зі ШІ. Враховуючи новітні тенденції, необхідно сформувати у здобувачів освіти культуру використання та застосування ШІ у навчально-пошуковій роботі.

Як зазначає Комісар з прав людини Ради Європи у своїх неодноразових виступах щодо використання ШІ: «... наслідки систем штучного інтелекту для прав людини стали одним із пріоритетів». Говорячи про можливості ШІ, Комісар наголошує на необхідності інвестицій «... в рівень грамотності широкої громадськості щодо штучного інтелекту шляхом активних заходів з підвищення обізнаності, навчання й освіти. Це не повинно обмежуватися освітою щодо роботи штучного інтелекту, а й його потенційного впливу – позитивного чи негативного – на права людини» (Commissioner, 2019: с 27-28).

Повсюдна присутність ШІ в сучасному суспільстві зумовило необхідність покращення знань про те, що таке ШІ та його наслідки для суспільства. На думку науковців (Sperling, 2024) цей імператив

став особливо спрямованим на обов'язкову освіту, ставлячи професійні знання педагогів у центр дискурсу грамотності ШІ. Паралельно інтеграція освітніх технологій на основі штучного інтелекту в аудиторії та університети викликає педагогічні й етичні проблеми, що вимагає розуміння того, як штучний інтелект працює в освітніх контекстах, як у теорії, так і на практиці. Підтримуючи дані твердження акцентуємо на необхідності пролонгованого вивчення можливостей ШІ в освітній галузі та формування у суб'єктів освітнього процесу необхідних цифрових компетентностей з метою якісної й ефективної навчально-пошукової діяльності.

Поміж інших необхідних ключових компетентностей, які мають бути сформовані у кожної сучасної людини для успішної життєдіяльності, у Законі України «Про освіту» зазначається й інформаційно комунікаційна компетентність (Закон України, 2017). У цьому контексті актуалізується питання формування у здобувачів освіти необхідних знань і вмінь щодо використання в освітньому процесі можливостей ШІ, не шкодячи при цьому власному розвитку та не порушуючи принципи академічної доброчесності.

Говорячи про цифрову компетентність, як визначальну в умовах четвертої промислової революції, варто наголосити, що вона передбачає критичне та відповідальне застосування та взаємодію з цифровими технологіями для навчання, роботи, активності в соціальній сфері тощо. Як зазначено у стратегічному документі Міністерства цифрової трансформації України «Рамка цифрової компетентності громадян України» (надалі – Рамка) (Рамка, 2023), цифрова компетентність включає: «інформаційну та медіаграмотність, комунікацію та співпрацю, створення цифрового контенту (включаючи програмування), безпеку (включаючи захист персональних даних у цифровому середовищі та кібербезпеку), а також розв'язання різнопланових проблем і навчання впродовж життя».

Водночас пропонується тим же Міністерством Дорожня карта з регулювання штучного інтелекту в Україні не передбачає вирішення специфічних питань освіти, оскільки документ орієнтований на загальні аспекти регулювання й інтеграції ШІ в економіку (підготовка бізнесу до майбутнього законодавства та захист прав громадян від ризиків ШІ). Основною метою зазначеного документу є забезпечення балансу між інтересами бізнесу та безпекою суспільства (Міністерство цифрової трансформації, 2023). У цьому контексті педагоги знову залишилися сам на сам з викликом щодо опанування роботи зі ШІ та сформувати у здобувачів освіти відповідні компетентності.

Згідно структури Рамки, здобувачі освіти мають оволодіти визначеними цифровими компетентностями (Рис. 3), взаємовідношення яких діє за принципом «від простого до ускладненого набору функцій і використовуваних сервісів, інструментів та застосунків», «від елементарних до ускладнених операцій, виконуваних користувачами» у різних сферах життя (Рамка, 2023).

C0.K1. Використання комп'ютерних пристроїв	C1.K1. Перегляд, пошук і фільтрація даних, інформації та цифрового контенту	C2.K1. Створення цифрового контенту	C3.K1. Комунікація за допомогою цифрових технологій	C4.K1. Захист пристроїв та безпечне підключення до мережі Інтернет	C5.K1. Розв'язання технічних проблем
C0.K2. Використання системного програмного забезпечення	C1.K2. Інформаційна грамотність, критичне оцінювання даних, інформації та цифрового контенту	C2.K2. Редагування та інтеграція цифрового контенту	C3.K2. Поширення та обмін даними за допомогою цифрових технологій	C4.K2. Захист персональних даних та приватності. Безпека в Інтернеті	C5.K2. Визначення потреб та їх технологічне вирішення
C0.K3. Використання застосунків, прикладного програмного забезпечення	C1.K3. Управління даними, інформацією та цифровим контентом	C2.K3. Авторське право і ліцензії	C3.K3. Співпраця за допомогою цифрових технологій	C4.K3. Захист особистих прав споживача від шахрайства і зловживань	C5.K3. Самооцінювання рівня власної цифрової компетентності виявлення та усунення прогалин
C0.K4. Використання Інтернету та онлайн застосунків	C1.K4. Реалізація власних запитів та потреб за допомогою цифрових технологій	C2.K4. Первинні навички програмування	C3.K4. Цифрове громадянство. Використання е-послуг	C4.K4. Захист здоров'я і благополуччя	C5.K4. Вирішення життєвих проблем за допомогою цифрових технологій
C0.K5. (2.5) Управління цифровою ідентичністю	C1.K5. Самореалізація та особистий розвиток у цифровому суспільстві	C2.K5. Творче використання цифрових технологій	C3.K5. Відповідальність правові та етичні норми. Мережевий етикет	C4.K5. Захист навколишнього середовища	C5.K5. Навчання впродовж життя. Та професійний розвиток у цифровому середовищі

Рис. 3 Компетентності відповідно до Рамки цифрової компетентності громадян України.

Нам імпонує зосередження на виокремлених Рамкою компетентностей C1, де передбачається

інформаційна грамотність; критичне оцінювання даних інформації та цифрового контенту; усвідомлена робота з даними; пошук, фільтрація та перегляд інформації; критичне оцінювання й аналіз отриманих даних; управління даними та цифровим контентом; використання цифрових технологій для реалізації власних потреб; самореалізація й особистий розвиток у цифровому суспільстві тощо. Тобто студентство має усвідомлювати, що надана інформація штучним інтелектом не завжди відповідає дійсності й її необхідно аналізувати, перевіряти, критично осмислювати та систематизувати.

Слід зазначити, що чимало застосунків з використанням ШІ, як от: Quizlet (створює флеш-картки, адаптується до рівня студента); Notion AI (допомагає з конспектами, аналізує й узагальнює текст); Elicit (аналізує наукові статті та знаходить ключові висновки); Grammarly (перевіряє граматику, стилістику, уникає плагіату); ChatGPT (допомагає формулювати ідеї, шукати аргументи, уточнювати теми) тощо, дійсно можуть допомогти здобувачам освіти більш якісно засвоїти дидактичний матеріал і полегшити їм пошукову діяльність. Та задля позитивного впливу ШІ на навчально-пошукову діяльність студентів необхідно акцентувати їхню увагу на коректне застосування тих чи тих застосунків.

Для того, аби ШІ був корисним в освітньому процесі, необхідно запобігти його надмірне або неправильне використання. У цьому контексті варто навчати здобувачів освіти відповідальному використанню ШІ, задля запобігання негативним наслідкам. Це включає розвиток навичок критичного мислення та забезпечення того, щоб ШІ був допоміжним інструментом, а не заміною власних зусиль у навчанні. У цьому контексті пропонуємо кілька рекомендацій щодо формування в здобувачів освіти навичок застосування ШІ у їхній діяльності:

- ✓ акцентувати увагу студентів на можливих негативних наслідках зловживання ШІ (плагіат, фальсифікація, фабрикація тощо) та відповідальності за такі дії;
- ✓ пропонувати студентам завдання з використанням ШІ, які мотивують до розвитку творчості, креативності та усвідомленого навчання (заборона використання таких застосунків може мати зворотний ефект);
- ✓ заохочувати студентів перевірити й аналізувати завдання, виконанні ШІ, а потім виконувати їх самостійно для порівняння отриманих результатів;
- ✓ наголошувати на перевагах навчання та самовдосконалення без ШІ, зокрема у розвитку логічного та критичного мислення, навчально-пошукових навичок і когнітивних здібностей тощо;
- ✓ навчати студентів критично оцінювати інформацію згенеровану ШІ, та запобігати його неправильному використанню (до прикладу: щодо авторських прав на тексти, зображення тощо);
- ✓ мотивувати студентів до добросовісного та відповідального використання можливостей ШІ в освітньому процесі.

Суб'єкти освітнього процесу повинні навчитися ефективно використовувати інструменти штучного інтелекту та розуміти, як саме штучний інтелект може покращити традиційні методи навчання. Задля вирішення проблеми зловживання здобувачами освіти ШІ необхідно навчити їх використовувати ШІ відповідально, наприклад наголосити на тому, що ШІ – це допоміжний інструмент для генерації ідей, а не повна автоматизація завдань. Дієвим чинником може бути зміна методів оцінювання знань, шляхом застосування дискусій, усних відповідей, практичних завдань тощо. Також варто стимулювати здобувачів освіти до самостійного аналізу, спонукаючи їх до пояснення відповідей, які їм допоміг знайти ШІ.

Успішне використання штучного інтелекту в освіті вимагає ретельного планування, зокрема: підготовку викладачів ЗВО щодо використання ШІ в навчальній діяльності; відповідна інфраструктура ЗВО; постійне оцінювання роботи здобувачів освіти включно з можливостями діалогу та захисту власних напрацювань у навчанні; запровадження закладом освіти офіційний Кодекс / Положення використання ШІ в освітньому процесі тощо. Викладачам доречно встановити чіткі цілі щодо того, як правильно та коректно використовувати штучний інтелект під час освітнього процесу, а саме: покращення персоналізованого навчання; підвищення ефективності адміністративних завдань; кращого залучення здобувачів освіти тощо.

Для оцінки впливу штучного інтелекту на якість та ефективність освітнього процесу варто регулярно оцінювати успішність здобувачів освіти й отримувати зворотний зв'язок від викладачів. Це дозволить коригувати використання застосунків ШІ, щоб вони сприяли навчанню, а не шкодили йому.

Висновки. Оскільки штучний інтелект продовжує розвиватися, його роль у трансформації освіти ставатиме все більш вагомим, пропонуючи нові можливості як для здобувачів освіти, так і для викладачів. Ми не можемо ігнорувати сучасні технології або повністю відмовитися від них на користь традиційного навчання. Натомість ключовим є усвідомлене використання ШІ як інструменту, що доповнює освітній процес, а не замінює його. Лише гармонійне співіснування технологій і критичного мислення допоможе студентам максимально розкрити свій потенціал.

Формування у здобувачів освіти свідомого ставлення щодо застосування штучного інтелекту під

час навчання є важливим кроком на шляху до ефективного використання технологій в освіті. Для того, щоб ШІ став справжнім помічником, а не заміником самостійної роботи студентів, необхідно виховувати критичне мислення, відповідальність і етичні принципи при його використанні. Здобувачі освіти повинні розуміти не лише можливості, а й ризики технологій, прагнучи до балансу між інноваціями та традиційними методами навчання. Лише так можна забезпечити розвиток не лише технологічних, а й когнітивних і соціальних навичок, що є основою для майбутнього професійного успіху.

Перспективами подальшої наукової розвідки вбачається створення методичних рекомендацій щодо формування у здобувачів освіти навичок коректного використання можливостей штучного інтелекту.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Белінська Я. В. Можливості використання штучного інтелекту у вищій освіті. Штучний інтелект у вищій освіті: ризики та перспективи інтеграції: матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 1 липня – 11 серпня 2024 року. Львів – Торунь: Liha-Pres, 2024. С. 20-22

Большакова І. Критичний погляд на чат-бот ChatGPT. 2023. URL: <https://osvita.ua/blogs/88518/>

Гуржій А., Карташова Л., Зайчук В. Адаптивне освітнє середовище: особливості застосування штучного інтелекту. Наука та освіта: зб. пр. XIX Міжнар. наук. конф., 15-22 січня 2025 р., м. Хайдусобосло, Угорщина. – Хмельницький: ХНУ, 2025. С. 8-13

Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://surl.li/xmmfck>

Карташова Л. А. Штучний інтелект у навчанні і викладанні: інноваційні цифрові компетентності. «Modern educational strategies under the influence of the development of the information society and European integration»: Scientific monograph. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2024. 648 p. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-405-4-12>.

Міністерство цифрової трансформації України. Дорожня карта з регулювання штучного інтелекту в Україні. 2023. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/regulyuvannya-shtuchnogo-intelektu-v-ukraini-prezentuemo-dorozhnyu-kartu>

Рамка цифрової компетентності громадян України. DigCompUA for Citizens 2.2. 2023. URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/1/7451-ramka_cifrovoi_kompetentnosti.pdf

Скрипка Г. Штучний інтелект в освіті: удосконалення програм підвищення кваліфікації педагогів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2024. Том 101. №3 С. 227-238. DOI: 10.33407/itlt.v101i3.5639

Clugston Brendan. Advantages and disadvantages of AI in education. 2024. URL: <https://www.ucanwest.ca/blog/education-careers-tips/advantages-and-disadvantages-of-ai-in-education/>

Commissioner for Human Rights of the Council of Europe Dunja Mijatović. Annual Activity Report. 2019. URL: <https://rm.coe.int/annual-activity-report-2019-by-dunja-mijatovic-council-of-europe-commi/16809e2117>

Inteligencia artificial: un aliado o un enemigo para que los niños hagan los deberes? 2025. URL: <https://surl.li/qwvhma>

Sperling K., Stenberg C-J., McGrath C., Åkerfeldt A., Heintz F., Stenliden L. In search of artificial intelligence (AI) literacy in teacher education: A scoping review. *Computers and Education Open*. № 6. 2024. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.caeo.2024.100169>

Wang, S., Wang, F., Zhu, Z., Wang, J., Tran, T., & Du, Z.. Artificial Intelligence in Education: a Systematic Literature Review. *Expert Systems with Applications*. Volume 252. Part A. 2024. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2024.124167>

REFERENCES

Belinska, Ya. V. (2024). *Mozhlyvosti vykorystannia shtuchnoho intelektu u vyshchii osviti* [Possibilities of using artificial intelligence in higher education]. *Shtuchnyi Intelekt u Vyshchii Osviti: Ryzky ta Perspektyvy Intehratsii* [Artificial Intelligence in Higher Education: Risks and Prospects of Integration]: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific-Pedagogical Advanced Training (July 1 – August 11, 2024). Lviv – Toruń: Liha-Pres. P. 20-22. [in Ukrainian].

Bolshakova, I. (2023). *Krytychnyi pohliad na chat-bot ChatGPT* [A critical view on ChatGPT chatbot]. [in Ukrainian]. URL: <https://osvita.ua/blogs/88518/>.

Clugston, B. (2024). *Advantages and Disadvantages of AI in Education*. [in English]. URL: <https://www.ucanwest.ca/blog/education-careers-tips/advantages-and-disadvantages-of-ai-in-education/>.

Commissioner for Human Rights of the Council of Europe, Dunja Mijatović. (2019). *Annual Activity Report*. [in English]. URL: <https://rm.coe.int/annual-activity-report-2019-by-dunja-mijatovic-council-of-europe-commi/16809e2117>.